

2014.3521

29701

Dadran / Augsburg

AKI TŰLÉLTE - VISSZANÉZ

IRTA: S L

- 1, Mike e fia kizárólag (Rendek)
- 2, C: Ak: haldok-vimkerés
- 3, MFT P. töltésút.

E l ő s z ó

1970. május végén szép, napos későtavaszi szombat dél-
előtt volt. Rövid séta után visszatértem a hotelbe,
mert B. ur, müncheni ismerősöm megígérte, hogy el-
jön értem. Mire a hotelhez értem, már ott állt:

- ragyogó programot készítettem!

- csak nem a "bolond" üzletbe akar vinni?

Mosolygott.

Lassan haladtunk a kocsival. A nagy házakat, üzeme-
ket villasorok váltották fel. B. ur Mercedes^e szo-
moruan baktatott a nagy forgalomban.

- Azonnal ott leszünk - biztatott nevetve B. ur.

Néhányszáz méter után kinéztem a kocsi ablakán.

Már hallucinálok is a sok ülésvezéstől... A kocsi
változatlanul lassan ment és én nézegettem a vil-
lák előtti kertekben hajladozó szebbnél szebb fe-
nyőket, a színes virágágyakat és elgondoltam, milyen
jó is békében élni.

A térképen kerestem merre is járhatunk, mikor B.ur
megszólalt:

- itt vagyunk S ur! Kiszállás!

Fel sem pillantva szálltam ki a kocsiból és ekkor...

igen..ebben a pillanatban dermesztő hideget érez-
tem és mintha vaskéz szorította volna a torkomat.

Szinte bémultan néztem fel a bejáratra. Valami fi-
zikai gyengeséggel vegyes vak félelem fogott el.

Meg kellett kapaszkodnom a kocsi ajtajában. Ott állt

előttem...nem is állt...levigyorgott rám a bejá-
rati épület a toronnyal. Az épület két oldalán most
is ott gyűrűszött a nemrégén még villamossággal te-
litett szögesdrót és szemben a kapu közepvasán ott
feketél^lett a mementó: Jedem das Seine - mindenkinek
a magáét!...

Ott álltam a dachau-i koncentrációs tábor bejáratá-
nál, szörnyű szenvedéseim színhelye előtt, a Lager-
rel szemben, melyben én is fogoly voltam és akin a
náci "orvosok" úgy kísérleteztek, mint valami kis-
egéren. Eszembe jutott S [] M [], aki rántalált és
karjaiba vette 31 kilót nyomó testemet, hogy megpró-
báljon megmenteni az életnek...Mindez a perc tört
része alatt futott át agyamon.

B. ur, a harmincév körüli fiatal mérnök döbbenten
nézett rám.

Semmit sem kellett mondanom...

I.

A börtönőr léptei egyhanguan koppantak a szigorított zárkák előtt. Egyszer-egyszer - ha úgy érezte, itt az ideje - bepillantott a zárka ajtajába vágott kis figyelőnyíláson. Reggel egyenként mentünk a kávélöttyért és a darab kenyérért, délben ismét egyenként az ebédért. Vacsora nem volt büntetőzárkások részére. Volt olyan börtönőr, - ahogy mi mondtuk: smasszer - aki este beszólt a kémlelőn:

- egyétek meg vacsorára, amit főztetek!

Figyeltem az alacsonytermetű, bácskai Gy. M. t.

Lassan, megfontoltan ette a kenyeret, amit délről félretett estére. Minden darabkára vigyázott, nehogy a földre essék. Én összehuzott markomat raktam a szám alá és így óvtam a kenyeret. Levegőtlen és bűdös volt a szigorított zárka. Külön büntetésként kaptuk a sátoraljajhelyi, 1944. március 22-i kitörésben való részvételünkért, a statáriális bíróság ítéletén kívül. Akkor már két és fél éve ültem börtönben és még nem töltöttem be a huszadik évemet.

Keveset beszélgettünk egymással, és azt is halkán. Nap mint nap visszaidéztük a március 22-i eseményeket, mert nem tudtunk szabadulni a kitörés emlékeitől.

Mindannyiunkat lelkiismeretfurdalás gyötört: vajjon nem a mi ügyetlenségünkön múlt-e a kitörés kudarca, bennünket terhel-e a súlyos felelősség 62 ember, kommu-

nisták és antifasiszták haláláért? Mindenre elszántak, mindenre felkészültek voltunk...

Az események gyorsan peregtek március 19-e, a náci megszállás kezdete után. A látogatók, akik 20-án jöttek, hírül adták, hogy a német csapatok megszállták az országot, és minden órában megjelenhetnek Sátoraljaujhelyen is. Tudtul adták, hogy egyes nyugati megyékben összeszedik a zsidókat, és valószínűleg náci koncentrációs táborokba szállítják őket.

Mi, akik szigorított zárkában voltunk, fiatalkorúságunk miatt kerültünk a börtön polgári részébe. Két zárkára való telt ki belőlünk: 24 munkás, paraszt és diák fiatalból, jugoszlávokból, románokból, szlovákokból és magyarokból. Már a váci fegyházban barátságot kötöttünk, tanultuk egymás nyelvét. Én már jól beszéltem szerbül, a vajdasági szerb és szlovák fiatalok jól beszéltek magyarul. A két román ^{fiú} fiú, G I és Sz M izes magyarsággal, talán nálunk, pestieknél is szebben beszéltek nyelvünket. Mi voltunk az első fogoly transzport Sátoraljaujhelyen. Nap mint nap tanultunk, olvastunk, és énekeltünk - készültünk a jövőre.

A börtönkollektíva vezetősége elvben már megegyezett, hogy ki kell törni a börtönből, és fel kell venni a partizánharcot a nácik és magyar csatlósáik ellen. A terv fedőneve: "mire az erdők kiszökdülnek" volt. A lombos